

Grondexploitaties

Voor de crisis

Crisis effect

Na de crisis

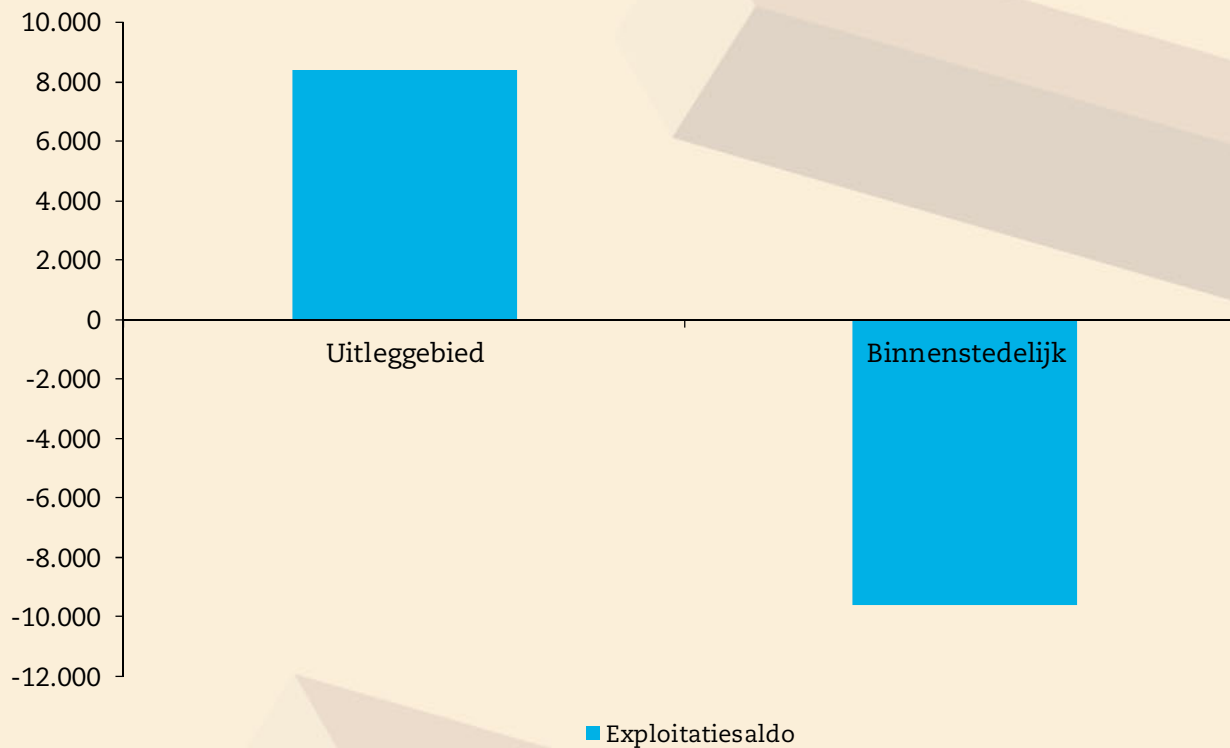
Drie vragen

- Hoe stonden de grondexploitaties er in Nederland voor voordat de crisis intrad?
- Wat zijn belangrijke ontwikkelingen tijdens de crisis?
- Wat zijn de gevolgen van de crisis voor grondexploitaties?

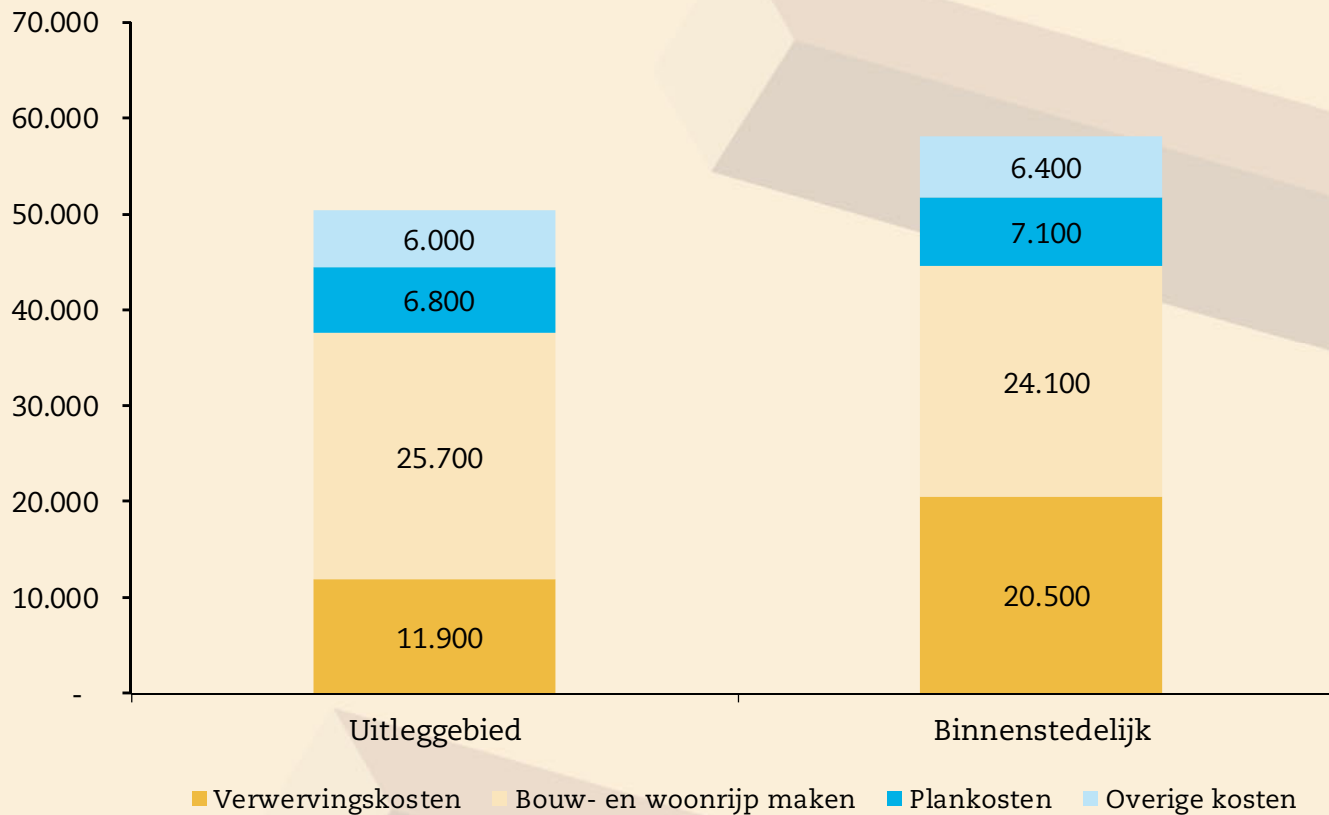
Voor de crisis

- Database 150 grondexploitaties
- Netto Contante Waarde 2007
- Door heel Nederland
- Gemiddeld woningbouw, uitgesplitst naar
  - binnenstedelijk en uitleg
  - greenfields en brownfields
  - kosten voor infra

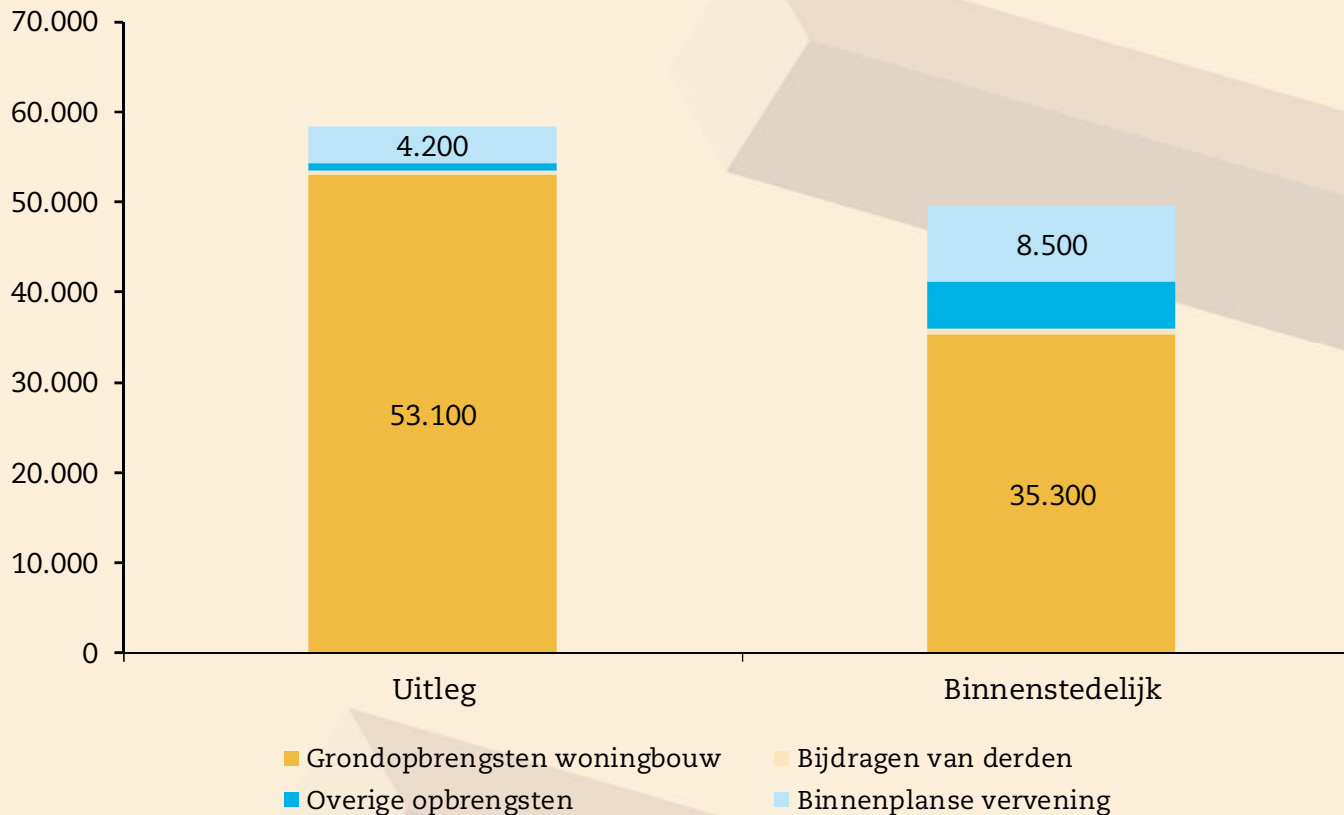
Exploitatiesaldo woningbouw naar type locatie

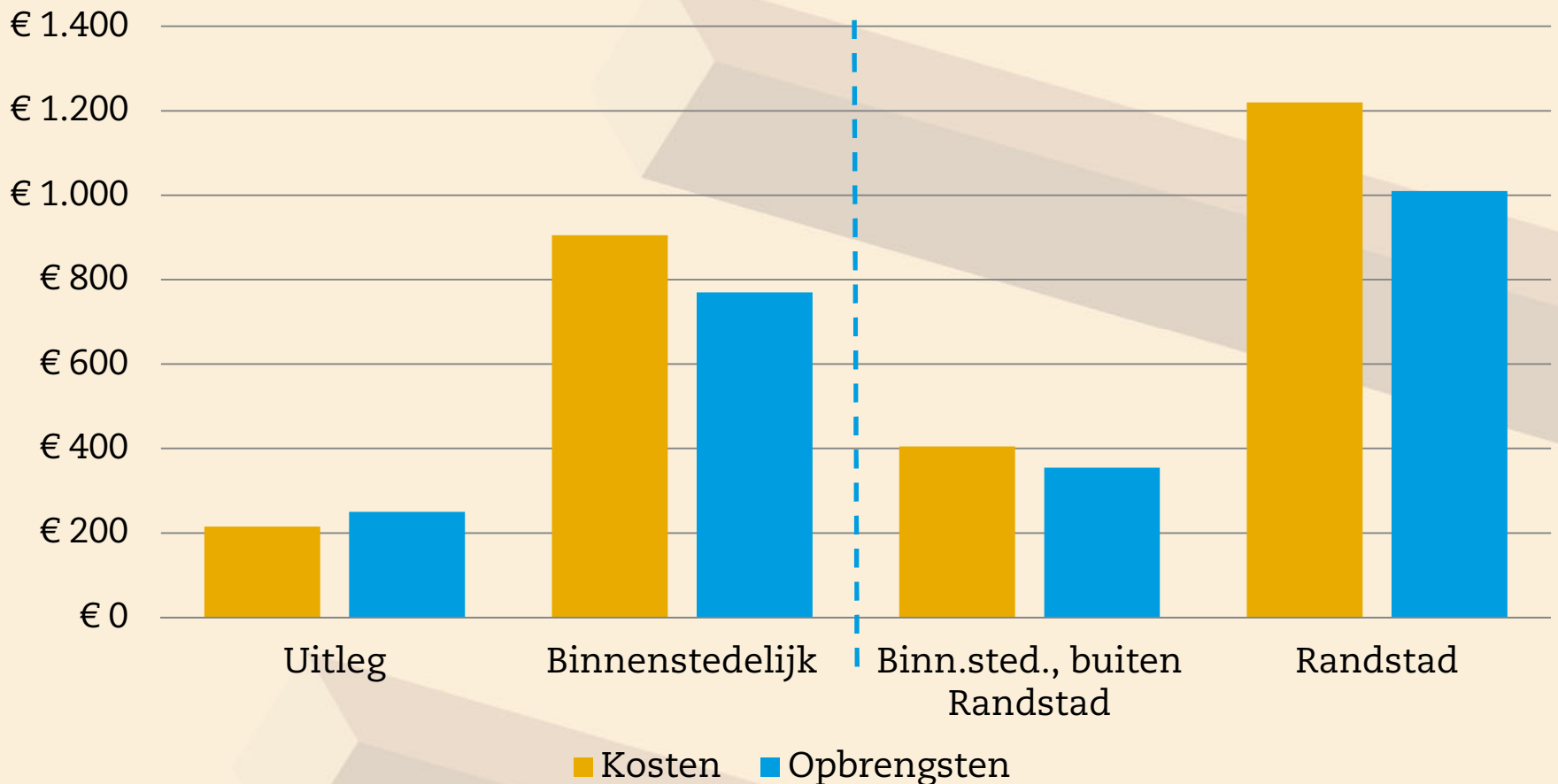
Kosten per woning nader uitgesplitst

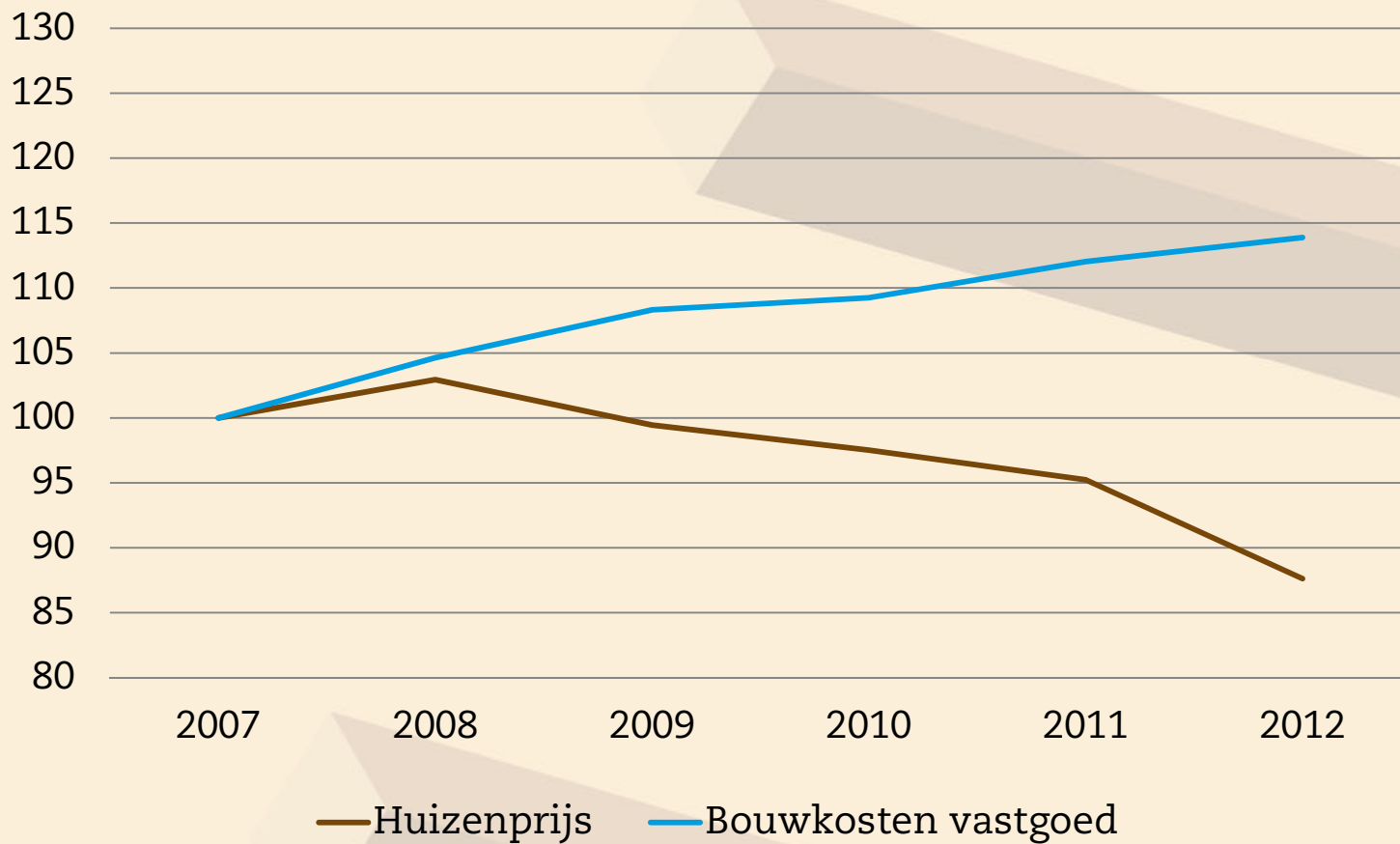
Opbrengsten per woning nader uitgesplitst

Kosten en opbrengsten per m2 kavel

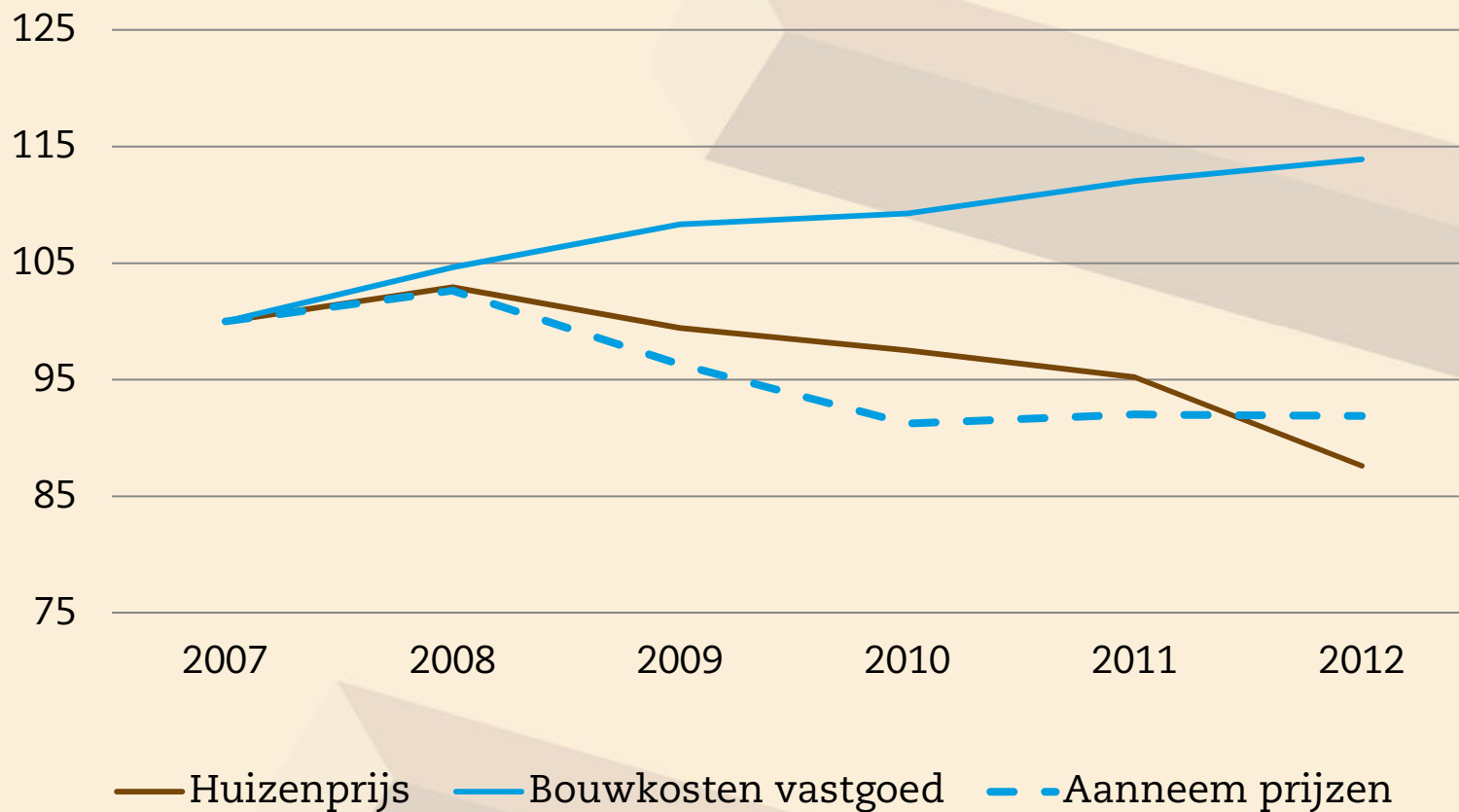

Ontwikkeling sinds 2007

Ontwikkeling sinds 2007

Gevolgen voor residuele grondprijs

	2007	Effect crisis	2012
VON prijs in BTW	250.000	-12%	220.000
VON prijs ex BTW	210.084		184.874
Bouwkosten all-in	140.057	-8%	128.852
Grondprijs (33%)	70.027		56.022 -20%

Grondexploitaties na de crisis

- Door de crisis een grondprijzdaling van +/- 20%
- Herstel in de woningmarkt: inhaalvraag en structurele behoefte; prijsontwikkeling onzeker
- Structureel lagere aanneemprijzen onhoudbaar
- Herstel van de grondprijzen niet vanzelfsprekend?

Gevolgen grex binnenstedelijk

	2007	Mutatie		Gevolgen exploitatie saldo
Totaal kosten	58.100			
Verwervingskosten	20.500			
w.v. sanering	1.200			
Bouw- en woonrijp maken	24.100			
Overige kosten	13.500			
w.v. Plankosten	7.100			
Totaal opbrengsten	49.600			
Grondopbrengsten				
woningbouw	35.300	-20%	28.240	-7.060
Bijdragen van derden	700			
Overige opbrengsten	5.100			
Binnenplanse verevening	8.500			
Exploitatiesaldo	-9.600			-16.660

Gevolgen grex Uitleg

	2007	Mutatie		Gevolgen exploitatie saldo
Totaal kosten	50.400			
Verwervingskosten	11.900			
w.v. sanering	300			
Bouw- en woonrijp maken	25.700			
Overige kosten	12.800			
w.v. Plankosten	6.800			
Totaal opbrengsten	58.600			
Grondopbrengsten				
woningbouw	53.100	-20%	42.480	-10.620
Bijdragen van derden	500			
Overige opbrengsten	700			
Binnenplanse verevening	4.200			
Exploitatiesaldo	8.400			-2.220

Gevolgen

- Ten opzichte van 2007 een verslechtering van het exploitatiesaldo 7.000 tot 10.000 euro per woning (ceteris paribus)
- Op een project van 400 woningen een lagere opbrengst van 2,8 tot 4,0 miljoen euro
- Wat zijn de mogelijkheden?

Wat zijn de mogelijkheden?

- Verlaging grondprijzen
- Gemeente kan keuzes maken
  - Focus op rendabeler locaties
  - Bijvoorbeeld goedkoper te ontwikkelen groene locaties
  - Of minder sociale woningbouw
  - Ontwikkeling temporiseren of stoppen, schaarste creëren, ondersteuning prijzen

Wat zijn de mogelijkheden?

- Zit er lucht in verwervingsprijzen?
- Structureel lagere aanneemsommen?
- Wat is er mogelijk aan optimalisaties binnen grondexploitaties?

Opties tot optimalisering: aansluiting consumentenwens

	(1) Opbrengst potentie	(2) Kosten besparing	(3) Saldo (1)+(2)	(4) als % in- vestering
Goede buitenruimte	30.000	- 6.000	24.000	7
Oriëntatie (Noord/Zuid)	20.000		20.000	6
Beukmaat	10.000		10.000	4

Opties tot optimalisering: slimme parkeeroplossingen

	(1) Opbrengst potentie	(2) Kosten besparing	(3) Saldo (1)+(2)	(4) als % in- vestering
Parkeren niet op eigen kavel	10.000	28.000	38.000	20
Geen dubbelgebruik parkeren voorzieningen		2.000	2.000	1
Parkeerbehoefte gebundeld realiseren		2.000	2.000	1

Opties tot optimalisering: minder strenge interpretatie normen

	(1) Opbrengst potentie	(2) Kosten besparing	(3) Saldo (1)+(2)	(4) als % in- vestering
--	------------------------------	----------------------------	-------------------------	-------------------------------

Geen strenge interpretatie geluidsnormen		7.400	7.400	4
Minder eisen brandweer		1.950	1.950	1
Effectiever saneren /Geurcirkels		+	+	

Opties tot optimalisering: eisen bouwbesluit & sociale woningbouw

	(1) Opbrengst potentie	(2) Kosten besparing	(3) Saldo (1)+(2)	(4) als % in- vestering
--	------------------------------	----------------------------	-------------------------	-------------------------------

---

Hoogte traptreden en breedte trap

500-
2.000

500-
2.000

¼-1

Verdiepingshoogte

2.500-3.500

2.500-
3.500

1½

Hoogte traptreden en breedte trap

500-
2.000

500-
2.000

¼-1

Sociale woningbouw

6.200

6.200

3

Conclusies

- Voor de crisis binnenstedelijk negatief saldo grex, uitleg positief
- Crisis treft grondexploitaties, mogelijk blijvend negatief effect
- Gedragsreactie gemeente van belang: minder exploitaties of groter tekort? Wat is maatschappelijk wenselijk? (nader onderzoek)
- Er zijn ook andere opties tot optimalisering!